

प्रदेश लोक सेवा आयोग

नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क सेवा, तथ्याङ्क समूह, अधिकृतस्तर सातौँ तहको तथ्याङ्क अधिकृत पदको खुला तथा आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम एवम् परीक्षा प्रणाली योजना

पाठ्यक्रमको रूपरेखा: यस पाठ्यक्रमको योजनालाई निम्नानुसार दुई चरणमा विभाजन गरिएको छः-

प्रथम चरण:-	लिखित परीक्षा (Written Examination)	पूर्णाङ्क:- २००
द्वितीय चरण:-	(क) कम्प्युटर प्रविधिको प्रयोगात्मक सीप परीक्षण (Computer Technology Practical Skill Test)	पूर्णाङ्क:- १०
	(ख) सामूहिक परीक्षण (Group Test)	पूर्णाङ्क:- २०
	(ग) अन्तर्वार्ता (Interview)	पूर्णाङ्क:- ३०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

प्रथम चरण: लिखित परीक्षा (Written Examination) पूर्णाङ्क:- २००

पत्र	विषय	खण्ड	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली		प्रश्न सङ्ख्या X अङ्कभार	समय
प्रथम	General Subject	Part I: General Awareness, Ability and Language Competence Test (सामान्य सचेतना, बौद्धिक तथा भाषा सीप परीक्षण)	१००	४०	वस्तुगत (Objective)	बहुवैकल्पिक प्रश्न (MCQs)	५० प्रश्न X १ अङ्क = ५० अङ्क	१ घण्टा ३० मिनेट
		Part II: General Technical Subject (सामान्य प्राविधिक विषय)					५० प्रश्न X १ अङ्क = ५० अङ्क	
द्वितीय	Service-related Technical Subject (सेवासम्बन्धी प्राविधिक विषय)		१००	४०	विषयगत (Subjective)	छोटो उत्तर लामो उत्तर	४ प्रश्न X ५ अङ्क = २० अङ्क ८ प्रश्न X १० अङ्क = ८० अङ्क	३ घण्टा

द्वितीय चरण: कम्प्युटर सीप परीक्षण, सामूहिक परीक्षण र अन्तर्वार्ता

(Computer Skill Test, Group Test & Interview)

पूर्णाङ्क:- ६०

पत्र/विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	समय
कम्प्युटर प्रविधिको प्रयोगात्मक सीप परीक्षण (Computer Technology Practical Skill Test)		१०	प्रयोगात्मक (Practical)	२० मिनेट
सामूहिक परीक्षण (Group Test)	१०	२०	समूहमा व्यक्तिगत प्रस्तुति (Individual Presentation in Group)	३० मिनेट
अन्तर्वार्ता (Interview)	३०	३०	बोर्ड अन्तर्वार्ता (Board Interview)	-

प्रदेश लोक सेवा आयोग

नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क सेवा, तथ्याङ्क समूह, अधिकृतस्तर सातौँ तहको तथ्याङ्क अधिकृत पदको खुला तथा आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम एवम् परीक्षा प्रणाली योजना

द्रष्टव्यः

1. लिखित परीक्षाको प्रश्न र उत्तरको भाषा माध्यम नेपाली वा अङ्ग्रेजी अथवा नेपाली र अङ्ग्रेजी दुवै हुन सक्नेछ।
2. प्रथमपत्र र द्वितीय पत्रको लिखित परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ।
3. वस्तुगत बहुवैकल्पिक (Multiple Choice) प्रश्नहरूको सही उत्तर दिएमा प्रत्येक सही उत्तर बापत १ अङ्क प्रदान गरिनेछ भने गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तर बापत २० प्रतिशत अङ्क कट्टा गरिनेछ। तर उत्तर नदिएमा त्यस बापत अङ्क दिइने छैन र अङ्क कट्टा पनि गरिने छैन।
४. बहुवैकल्पिक प्रश्नहरू हुने परीक्षामा कुनै पनि प्रकारको क्याल्कुलेटर (Calculator), स्मार्ट वाच (Smart watch) र विद्युतीय उपकरणहरू (Electronic devices) परीक्षा हलमा लैजान र परीक्षामा प्रयोग गर्न पाइने छैन।
५. विषयगत प्रश्नहरूको हकमा तोकिएको अङ्कको एउटा लामो प्रश्न वा एउटै प्रश्नका दुई वा दुई भन्दा बढी भाग (Two or more parts of a single question) वा एउटा प्रश्न अन्तर्गत दुई वा बढी टिप्पणीहरू (Short notes) सोध्न सकिनेछ।
६. द्वितीय पत्रको प्रत्येक खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन्। परीक्षार्थीले प्रत्येक खण्डका प्रश्नहरूको उत्तर सोहीखण्डको उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ।
७. परीक्षामा सोधिने प्रश्नसङ्ख्या, अङ्क र अङ्कभार विषयका पाठ्यक्रममा दिइए अनुसार हुनेछ।
८. यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतका पत्र र विषयका विषयवस्तुमा जेसुकै लेखिएको भए तापनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम तथा नीतिहरू परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगाडि संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाइएका वा थप गरी संशोधन भई कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ।
९. प्रथम चरणको परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको सूचना प्रविधिको प्रयोगात्मक सीप परीक्षण, सामूहिक परीक्षण र अन्तर्वार्तामा सम्मिलित गराइनेछ।
१०. प्रथम चरणको लिखित परीक्षामा प्राप्त गरेको अङ्क र द्वितीय चरणको सूचना प्रविधिको प्रयोगात्मक सीप परीक्षण, सामूहिक परीक्षण र अन्तर्वार्तामा प्राप्त गरेको अङ्कको कुल योगका आधारमा अन्तिम परीक्षाफल प्रकाशित गरिनेछ।
११. पाठ्यक्रम लागू मिति:

प्रदेश लोक सेवा आयोग
नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क सेवा, तथ्याङ्क समूह, अधिकृतस्तर सातौँ तहको तथ्याङ्क अधिकृत पदको खुला तथा आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम एवम् परीक्षा प्रणाली योजना

प्रथम पत्र (Paper I): General Subject

Part (I): - General Awareness, Ability and Language Competence Test

(सामान्य सचेतना, बौद्धिक तथा भाषा सीप परीक्षण)

(50 Marks)

A. General Awareness and Contemporary Issues (सामान्य सचेतना र समसामयिक विषयहरू)

(३० प्रश्न × १ अङ्क = ३० अङ्क)

एकाइ नं. ३ को अर्थ व्यवस्था, एकाइ नं. १७ को राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय महत्त्वका मुख्य मुख्य घटनाहरू र एकाइ नं. १८ को समसामयिक गतिविधिहरू प्रत्येक एकाइबाट ३/३ प्रश्नहरू र बाँकी प्रत्येक एकाइबाट कम्तीमा एक प्रश्न गरी जम्मा ३० प्रश्नहरू सोधिनेछ। प्रत्येक प्रश्नको अङ्कभार एक हुनेछ।

१. भूगोल:

- १.१ विश्वको भूगोल: महादेशहरू, प्रमुख नदी तथा महासागरहरू, हावापानी र जलवायु, सभ्यता, भूपरिवेष्टित मुलुकहरू, जनसङ्ख्या र आकारमा विश्वका १० ठूला तथा साना मुलुकहरू।
१.२ नेपालको भूगोल : हिमाल, पहाड र तराई; नदिनाला; बन जङ्गल; राष्ट्रिय निकुञ्ज र आरक्षणहरू, बसोबास र बसाइ सराइ; सहरीकरण, सीमाना।

२. इतिहास :

- २.१ विश्व इतिहास: पहिलो र दोश्रो विश्व युद्ध, स्पेनिश फ्लु (१९१८-१९२०), भारतको स्वतन्त्र सङ्ग्राम, भारत र पाकिस्तान बीचको सम्बन्ध, स्वतन्त्र राष्ट्रको रूपमा बङ्गलादेश, स्वतन्त्र राज्य सिक्किमको भारतमा विलय, श्रीलङ्काको सिभिल वार (१९९८ देखि २००८), सोभियत सङ्घको विघटन, सन् २००१ सेप्टेम्बर ११ मा अमेरिकामा भएको हमलाबाट सुरु भएको अन्तर्राष्ट्रिय आतङ्कवाद, चीनको सांस्कृतिक क्रान्ति र आर्थिक विकास।
२.२ नेपालको इतिहास: बाइसे चौबिसे राज्यहरू, नेपालको एकीकरण, सुगौली सन्धि, जहानियाँ शासन, नेपाल भारत मैत्री सन्धि, प्रजातन्त्रको स्थापना, जनमत सङ्ग्रह, बहुदलीय व्यवस्था, सशस्त्र द्वन्द्व र असर, विस्तृत शान्ति सम्झौता, गणतन्त्रको स्थापना, संविधान सभा र सरकारको गठन।

३. अर्थ व्यवस्था:

- ३.१ विश्व अर्थ व्यवस्था: महान मन्दी (१९२९ देखि १९३९), बजार अर्थ व्यवस्था, समाजवादी अर्थ व्यवस्था, सन् २००७/०८ को वित्तीय सङ्कट, भूमण्डलीकरण (ग्लोबलाइजेसन) र विकास, निजीकरण, सहकारी अर्थ व्यवस्थाको विश्व अभ्यास।
३.२ नेपालको अर्थ व्यवस्था: श्रोत तथा पूर्वाधारहरू, योजनाबद्ध विकास, चालू पञ्चवर्षीय योजना (सङ्घ र बागमती प्रदेश)को प्राथमिकता र उद्देश्य, वैदेशिक व्यापार र लगानी।
३.३ आर्थिक विकासमा सार्वजनिक क्षेत्र, निजी क्षेत्र र सहकारी क्षेत्रका भूमिका, देशको गरिबी र प्रादेशिक अवस्था, वित्त तथा मौद्रिक नीति, बैङ्क तथा वित्तीय संस्थाहरू।
३.४ आर्थिक विकासका प्रमुख पक्षहरू: कृषि, उद्योग, व्यापार, पर्यटन, वैदेशिक रोजगार, व्यापार, बजार र श्रम उदारीकरण र समग्र आर्थिक अवस्था।

४. नेपालको शिक्षा र रोजगारी: साक्षरता, विद्यालय शिक्षा, उच्च शिक्षा, प्राविधिक जनशक्ति, रोजगारीको अवस्था, वैदेशिक रोजगारी, विप्रेषण आय र अर्थतन्त्रसँगको सम्बन्ध, रोजगार वृद्धिका कार्यक्रमहरू।

प्रदेश लोक सेवा आयोग

नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क सेवा, तथ्याङ्क समूह, अधिकृतस्तर सातौँ तहको तथ्याङ्क अधिकृत पदको खुला तथा आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम एवम् परीक्षा प्रणाली योजना

५. स्वास्थ्य: नेपालको प्रमुख स्वास्थ्य सूचकहरू, घातक सरूवा रोगहरू, नसर्ने घातक रोगहरू, एचआइभी एड्स, महामारी कोभिड-१९ सम्बन्धी विविध जानकारी।
६. विपद् र वातावरण: भोकमरी, कुपोषण, भूकम्प, साइक्लोन, ज्वालामुखी, ट्रोनाडो, बाढी पैहो, सडक दुर्घटना, मौसम परिवर्तन, कार्बन व्यापार, सहश्राब्दी विकास लक्ष्य तथा दिगो विकासका लक्ष्यहरू।
७. शासकीय प्रणाली: नेपालको संविधानहरू, सङ्घीयता, राजनैतिक दलहरू, निर्वाचन पद्धति, विभिन्न तहका शासकीय संरचना (संघ, प्रदेश र स्थानीय तह) र एकल तथा साझा अधिकार क्षेत्रहरू, विभिन्न तहका शासकीय संरचनाहरू बीच आपसी समन्वय र सहकार्यका क्षेत्रहरू, श्रोतको बाँडफाँड।
८. नेपालका सांस्कृतिक सम्पदा, पर्यटकीय स्थल तथा प्रमुख पर्यटकीय गतिविधिहरू, पर्यटन उद्योग व्यवसायको अवस्था, पर्यटन पूर्वाधार एवं प्राकृतिक सम्पदाहरू।
९. विज्ञान: सौर्यमण्डल, ग्रह र नक्षत्रहरू, मेजरमेण्ट, मानव जीवनमा प्रभाव पार्ने प्रमुख अन्वेषण र आविष्कारहरू, प्रसिद्ध वैज्ञानिक तथा उनीहरूको योगदान।
१०. कम्प्युटर र इन्टरनेट प्रविधि: world wide webको स्थापना र प्रयोग, कम्प्युटर प्रविधिको विकास र उपलब्धि, स्याटलाइट प्रविधिको विकास र प्रभाव, इन्टरनेट र सामाजिक सञ्जालको उपयोग, कम्प्युटर उपयोगमा प्रयोग गरिने महत्त्वपूर्ण शब्दावलीहरू (Glossary).
११. राजनीति:
  - (क) विश्वमा प्रचलनमा रहेका राजनीतिक व्यवस्थाहरू: संवैधानिक राजतन्त्र, राजतन्त्र (Absolute Monarchy) बहुदलीय व्यवस्था, एकात्मक र सङ्घीय शासन व्यवस्था, कार्यकारी राष्ट्रपति, कार्यकारी प्रधानमन्त्री, साम्यवादी व्यवस्था, संसदीय व्यवस्था।
  - (ख) नेपाल र विश्वमा प्रचलनमा रहेको राजनीतिक प्रतिनिधित्व प्रणालीहरू।
  - (ग) विश्वका प्रमुख राजनीतिक नेता र उनका योगदानहरू: महात्मा गान्धी, नेल्सन मण्डेला, माओत्सेतुङ, लेनिन, मार्टिन लुथर किङ, लिक्वान यु, किम इल सुङ, पार्क चुङ ही।
  - (घ) नेपालका प्रमुख राजनीतिक व्यक्तित्वहरूको बारेमा सामान्य जानकारी।
१२. खेल, साहित्य, सङ्गीत, कला र पुरस्कार: ओलम्पिक खेल, फिफा विश्व कप, (FIFA World Cup), क्रिकेट विश्व कप (Cricket World Cup), दक्षिण एसियाली खेलकुद (साफ) सम्बन्धी जानकारी, नेपालका प्रमुख खेलाडीहरूका बारेमा जानकारी, साहित्य र पुरस्कार सम्बन्धी जानकारी।
१३. क्षेत्रीय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सङ्गठन/निकायहरू: सार्क, बिमस्टेक, संयुक्त राष्ट्र सङ्घ, विश्व बैङ्क, एसियाली विकास बैङ्क।
१४. सार्वजनिक व्यवस्थापनका विविध पक्षहरू:
  - सङ्गठन, नेतृत्व, नियन्त्रण, समन्वय, निर्णय प्रक्रिया, पदसोपान, अधिकार प्रत्यायोजन र निक्षेपण, सुपरिवेक्षण, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, उत्प्रेरणा र मनोबल,
  - सार्वजनिक नीतिको परिचय, सार्वजनिक नीति तर्जुमा, नीति विश्लेषण, कार्यान्वयन र मूल्याङ्कन
१५. सार्वजनिक सेवा प्रवाहको अवधारणा, क्षेत्र, विशेषता र भूमिका, सार्वजनिक सेवा प्रवाहका आधारहरू
  - नेपालमा सार्वजनिक सेवा प्रवाहको सिद्धान्त तथा नागरिक बडापत्र
  - सुशासनको अवधारणा, विशेषताहरू, सुशासनका लागि भएका कानूनी र संरचनागत व्यवस्थाहरू, प्रमुख समस्या र कारणहरू।
  - क्षतिपूर्ति सहितको नागरिक बडापत्र,

प्रदेश लोक सेवा आयोग

नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क सेवा, तथ्याङ्क समूह, अधिकृतस्तर सातौँ तहको तथ्याङ्क अधिकृत पदको खुला तथा आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम एवम् परीक्षा प्रणाली योजना

- सूचना प्रविधिको उपयोग र विद्युतीय शासन,
- सूचनाको हक र सूचना सम्प्रेषण सम्बन्धी व्यवस्थाहरू,
- १६. नेपाल सरकारको बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणाली
- १७. राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय महत्त्वका मुख्य मुख्य घटनाहरू
- १८. समसामयिक गतिविधिहरू
  - जैविक विविधता तथा संरक्षण
  - जलवायु परिवर्तन र कार्बन व्यापार
  - वनविनास
  - वातावरण र विकास
  - ऊर्जा सङ्कट तथा ऊर्जा संरक्षण
  - प्रदूषण तथा फोहर—मैला व्यवस्थापन
  - मानव अधिकार र अन्तर्राष्ट्रिय कानूनका अवधारणा
  - उपभोक्ता हित संरक्षण सम्बन्धी
  - लैङ्गिक न्याय र घरेलु हिंसा
  - बौद्धिक सम्पत्तिका अधिकार सम्बन्धी कानूनहरू
  - जनसङ्ख्या (बसोबास, बसाइसराइ, शहरीकरण, प्रौढावस्था, शरणाथी, विस्थापित जनसङ्ख्या)

B. General Ability Test

(4×1 Mark = 4 Marks)

1. Verbal Ability Test

Jumble words, Series, Analogy, Classification, Coding-Decoding, Matrix, Ranking Order Test, Direction and Distance Sense Test, Common Sense Test, Logical Reasoning, Assertion, and Reason, Statement and Conclusions

2. Numerical Ability Test

Series, Analogy, Classification, Coding, Arithmetical reasoning/operation, Percentage, Ratio, Average, Loss & Profit, Time & Work, Data interpretation & Data verification

3. Non-verbal/Abstract Ability

Figure Series, Figure Analogy, Figure Classification, Figure Matrix, Pattern, Completion/Finding, Analytical Reasoning Test, Figure Formation and Analysis, Rule Detection, Water images, Mirror images, Cubes and Dice & Venn-diagram

C. नेपालको संविधान र सान्दर्भिक कानून तथा सम्बद्ध विविध विषय

८×१= ८ अङ्क

क) नेपालको संविधान

२×१= २ अङ्क

१. नेपालको संविधान

ख) सान्दर्भिक कानून तथा विविध विषय

६×१= ६ अङ्क

२. भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९

३. बागमती प्रदेशको कर्मचारीहरूको सेवा सर्त र सुविधासम्बन्धी

प्रदेश लोक सेवा आयोग

नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क सेवा, तथ्याङ्क समूह, अधिकृतस्तर सातौँ तहको तथ्याङ्क अधिकृत पदको खुला तथा आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम एवम् परीक्षा प्रणाली योजना

४. कर्मचारी समायोजन ऐन, २०७५
५. बागमती प्रदेशको प्रदेश लोक सेवा आयोग ऐन, २०७६
६. मुलुकी देवानी संहिता ऐन, २०७४ को भाग १ देखि भाग ४ सम्म
७. बागमती प्रदेशको भौगोलिक, आर्थिक तथा सामाजिक क्षेत्रको जानकारी
८. बागमती प्रदेश सरकार अन्तर्गतका निकायहरू मन्त्रालय, विभाग र कार्यालयहरू

D. नेपाली र अङ्ग्रेजी भाषाको योग्यता परीक्षण

८×१= ८ अङ्क

१. नेपाली भाषा शुद्धा शुद्धिको योग्यता परीक्षणः

४×१= ४ अङ्क

नेपाली भाषामा स्तरीय शुद्ध शब्द, वाक्यांश र वाक्य लेखनको लागि आवश्यक पर्ने ह्रस्व दीर्घ, ब र व, तथा श, ष, स लगायतका व्याकरणगत शुद्ध लेखनशैलीमा केन्द्रित शुद्ध शब्द, वाक्यांश र वाक्य लेखनसहितको नेपाली भाषाको शुद्धाशुद्धिको ज्ञान

(नेपाली भाषा शुद्धसँग लेख्ने सीप र लेखाइको योग्यता परीक्षण गर्ने ४ प्रश्नहरू सोधिने छ।)

नेपालको संविधानमा भएको व्यवस्थाबमोजिम नेपाली भाषा सरकारी काम काजको भाषा भएको हुँदा सरकारी सेवाका कर्मचारीले सरकारी काम काजमा लेखिने सरकारी कामकाजको नेपाली भाषाको लेखाइ विशेष गरी पत्राचार, निर्देशन, आदेश, टिप्पणी र आदेश, परिपत्र, प्रेस विज्ञप्ति, सूचना, विज्ञापन, राजपत्र, प्रतिवेदन, वार्षिक प्रतिवेदन, ऐन, नियमावली तथा कार्यविधि, बैठकको माइन्ड्युट तथा निर्णय, प्रशंसा पत्र, निमन्त्रणा पत्र, करारनामा, सम्झौता, कबुलियतनामा, बयान, वेबसाइटको लेखाइ लगायत सबै प्रकारका नेपाली भाषाका लिखत कागजातहरू व्याकरण अनुरूप शुद्धसँग लेख्ने सीप र शुद्धा शुद्धि लेखाइको योग्यता परीक्षण गर्ने।)

2. English Language Competence Test:

4x1= 4 Marks

English proficiency- 2 questions from Comprehension and 1 question each from Vocabulary and Syntactic ability)

2.1 Comprehension:

2x1= 2 Marks

Questions will be asked on the passage given. The questions will try to accommodate the following areas: Fact finding, inferential, core theme, true/false identification, issues raised, and language based.

2.2 Vocabulary:

1x1= 1 Mark

Questions will be asked to assess their grasp on the English language vocabulary. The questions will be of the following nature:

Meaning of the words (literal/figurative/contextual), single word for expressions, synonyms/antonyms, derivatives and homonyms/ homophones.

2.3 Syntactic ability:

1x1= 1 Mark

Questions will be asked to assess the syntactic ability of the candidates. The questions will be based on the following categories:

Agreement, tense aspect, parallel structures, clauses, modifier, conditionals, phrasal expressions, shifts (tense, number, person), transformations, varieties, prepositions/conjunctions, and parts of speech.

Note: The above **English Language Competence Test** syllabus is devised for assessing the proficiency of the English language of candidates. With the view to assess the candidates' language

प्रदेश लोक सेवा आयोग

नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क सेवा, तथ्याङ्क समूह, अधिकृतस्तर सातौँ तहको तथ्याङ्क अधिकृत पदको खुला तथा आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम एवम् परीक्षा प्रणाली योजना

competence, the syllabus aims:

- To test the understanding of their language through reading comprehension,
- To map the range of their vocabulary,
- To examine their syntactic ability.

The nature and standard of questions in English Language Competence Test will be such that an educated class XII level person will be able to answer them without any specialized study.

द्रष्टव्यः प्रथम पत्र सामान्य सचेतनाको बहुवैकल्पिक प्रश्न पाठ्यक्रम एकाइहरूबाट यथासम्भव Level I का ६० प्रतिशत र Level II का ४० प्रतिशत गरी प्रश्नहरू सोधिनेछ।

प्रदेश लोक सेवा आयोग
नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क सेवा, तथ्याङ्क समूह, अधिकृतस्तर सातौँ तहको खुला तथा आन्तरिक
प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम एवम् परीक्षा प्रणाली योजना

Part (II): - General Technical Subject (50 Marks)

Each question carries one mark.

- 1. Probability and Distribution** **3 Questions x 1= 3 Marks**
  - 1.1 Basic properties of probability
  - 1.2 Addition rule of probability
  - 1.3 Independent and mutually exclusive events
  - 1.4 Conditional probability
  - 1.5 Multiplication rule of probability
- 2. Random Variables** **7 Questions x 1= 7 Marks**
  - 2.1 Notion of random variable
  - 2.2 Probability distribution
  - 2.3 Binomial, Poisson and Normal distribution
  - 2.4 Mathematical expectation
  - 2.5 Distribution of independent random variables
  - 2.6 Notion of likelihood function
  - 2.7 Variance of a Random Variable
- 3. Mathematics for Statistics** **8 Questions x 1= 8 Marks**
  - 3.1 Rates, Ratios and Proportion
  - 3.2 Number system
  - 3.3 Logarithm
  - 3.4 Permutation and combination
  - 3.5 Principle of least square
  - 3.6 Rank of a matrix
  - 3.7 Inverse of a matrix
  - 3.8 Quadratic forms
  - 3.9 Eigen values
- 4. Descriptive statistics** **7 Questions x 1= 7 Marks**
  - 4.1 Measures of central tendency
  - 4.2 Measures of dispersion
  - 4.3 Measures of kurtosis
  - 4.4 Measures of skewness
  - 4.5 Measures of positional statistics: quartile, quintile, & decile
  - 4.6 Outliers and their consequences
  - 4.7 Coefficient of Variation
- 5. Correlation and Regression** **5 Questions x 1= 5 Marks**
  - 5.1 Simple, partial and rank correlation
  - 5.2 Multiple correlation and coefficient of determination
  - 5.3 Simple and multiple regression
  - 5.4 Measures and tests of goodness of fit in regression
  - 5.5 Tests for normality in regression
  - 5.6 Logit models
- 6. Estimation** **2 Questions x 1= 2 Marks**
  - 6.1 Properties of a good estimator
  - 6.2 Methods of estimation
  - 6.3 Properties of maximum likelihood estimator
  - 6.4 Best linear unbiased estimator
  - 6.5 Interval estimation

प्रदेश लोक सेवा आयोग

नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क सेवा, तथ्याङ्क समूह, अधिकृतस्तर सातौँ तहको खुला तथा आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम एवम् परीक्षा प्रणाली योजना

- 7. Hypothesis testing** **3 Questions x 1= 3 Marks**
7.1 Simple and composite hypothesis
7.2 Type I and type II error
7.3 Unbiased test
7.4 Likelihood ratio test
7.5 z, t, chi-square and F tests
7.6 p value
- 8. Sampling methods and Distributions** **2 Questions x 1= 2 Marks**
8.1 Simple random sampling
8.2 Stratified random sampling
8.3 Systematic sampling
8.4 Probability Proportional to Size (PPS) sampling
8.5 Cluster sampling
8.6 Standard errors
8.7 Sampling distribution
8.8 Distribution of sample mean
8.9 Student's t and chi-square distribution
- 9. Time-series Analysis** **1 Question x 1= 1 Mark**
9.1 Trends, seasonal, cyclical and irregular variations
9.2 Autocorrelation and its test
9.3 Forecasting
- 10. Economics** **2 Questions x 1= 2 Marks**
10.1 Endogenous and exogenous variables
10.2 Absolute and relative change
10.3 Concept of marginal and elasticity
10.4 Consumption function, saving, capital formation and capital output ratio
10.5 Cobb-Douglas production function
10.6 Gini Coefficients
- 11. Data collection and processing activities** **2 Questions x 1= 2 Marks**
11.1 Types of data (Qualitative vs Quantitative, Nominal, Ordinal, Discrete and Continuous data)
11.2 Data gathering process
11.3 Questionnaire design
11.4 Methods and techniques of data summarization/analysis
11.5 Errors in surveys and censuses: Control and measurement of errors
11.6 Quality evaluation of data
- 12. National accounts statistics of Nepal** **2 Questions x 1= 2 Marks**
12.1 System of National Accounts (SNA) – Importance and uses
12.2 Macroeconomic aggregates – Nominal and Real GDP, GNI, Consumption, Saving
12.3 Province National Accounts
- 13. Population statistics of Nepal** **2 Questions x 1= 2 Marks**
13.1 Major sources of population data
13.2 Population censuses of Nepal
13.3 Composition and distribution of population
13.4 Fertility, Mortality, Migration
13.5 Population growth and population projection
- 14. Price and indexes** **2 Questions x 1= 2 Marks**
14.1 Wholesale price, retail price, producers price
14.2 Consumers Price Index (CPI)

प्रदेश लोक सेवा आयोग

नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क सेवा, तथ्याङ्क समूह, अधिकृतस्तर सातौँ तहको खुला तथा आन्तरिक
प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम एवम् परीक्षा प्रणाली योजना

14.3 Agricultural Production Index

14.4 Manufacturing Production Index

14.5 Manufacturing Producers Price Index

15. Human development and poverty statistics   2 Questions x 1= 2 Marks

15.1 Latest HD status and poverty situation of Nepal

15.2 Sustainable Development Goals (SDGs)

15.3 Major sources of poverty statistics

15.4 Poverty measurement practices in Nepal

15.5 Nepal Living Standards Survey (NLSS)

15.6 Nepal Multiple Indicator Cluster Survey (NMICS)

15.7 Multidimensional Poverty Index (MPI)

15.8 Nepal Demographic Health Survey (NDHS)

15.9 Nepal Labor Force Survey

15.10 Small Area Estimation

प्रदेश लोक सेवा आयोग
नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क सेवा, तथ्याङ्क समूह, अधिकृतस्तर सातौँ तहको खुला तथा आन्तरिक
प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम एवम् परीक्षा प्रणाली योजना

द्वितीय पत्र (**Paper II**): **Service related Technical Subject** (सेवासम्बन्धी प्राविधिक विषय)

There shall be two long and one short questions in each of the Section.

Section A – 25 Marks

1. **Data Collection and Processing Activities**
  - 1.1 Types of data (Qualitative vs Quantitative, Nominal, Ordinal, Discrete and Continuous data)
  - 1.2 Data gathering process
  - 1.3 Questionnaire design
  - 1.4 Methods and techniques of data summarization/analysis
  - 1.5 Errors in surveys and censuses: Control and measurement of errors
  - 1.6 Quality evaluation of data
2. **Sampling Methods and Distributions**
  - 2.1 Simple random sampling
  - 2.2 Stratified random sampling
  - 2.3 Systematic sampling
  - 2.4 Probability Proportional to Size (PPS) sampling
  - 2.5 Cluster sampling
  - 2.6 Standard errors
  - 2.7 Sampling distribution
  - 2.8 Distribution of sample mean
  - 2.9 Student's t and chi-square distribution
3. **Time-series Analysis**
  - 3.1 Components of time series
  - 3.2 Autocorrelation and its test
  - 3.3 Forecasting

Section B – 25 Marks

4. **Economics**
  - 4.1 Endogenous and exogenous variables
  - 4.2 Absolute and relative change
  - 4.3 Concept of marginal utility and elasticity of demand
  - 4.4 Consumption function, saving, capital formation, capital output ratio
  - 4.5 Cobb-Douglas production function
5. **National Accounts Statistics of Nepal**
  - 5.1 System of National Accounts (SNA) – Importance and uses
  - 5.2 Macroeconomic aggregates – Nominal and Real GDP, GNI, Consumption, Saving
6. **Price and Indexes**
  - 6.1 Wholesale price, retail price, producers' price
  - 6.2 Consumers Price index (CPI)
  - 6.3 Agricultural Production Index
  - 6.4 Manufacturing Production Index
  - 6.5 Manufacturing Producers Price Index
7. **Public Finance, Money and Banking Statistics**
  - 7.1 Major sources of data
  - 7.2 Revenue statistics
  - 7.3 Money and banking statistics
  - 7.4 Balance of Payment (BOP)

प्रदेश लोक सेवा आयोग
नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क सेवा, तथ्याङ्क समूह, अधिकृतस्तर सातौँ तहको खुला तथा आन्तरिक
प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम एवम् परीक्षा प्रणाली योजना

Section C – 25 Marks

8. **Agriculture, Fishery and Forestry Statistics of Nepal**
  - 8.1 Major sources of agricultural statistics
  - 8.2 Agricultural censuses
  - 8.3 Current agricultural statistics – importance and problems
  - 8.4 Food balance sheet
  - 8.5 Forestry statistics
  - 8.6 Objectives, targets and strategies of Agriculture Perspective Plan (APP)

9. **Industry, Trade and Service Statistics of Nepal**
  - 9.1 Major sources of data
  - 9.2 Censuses and surveys of Economic and Manufacturing establishments
  - 9.3 Internal and international trade statistics
  - 9.4 Energy statistics
  - 9.5 Irrigation and water statistics
  - 9.6 Other establishment surveys

10. **Statistical System of Nepal**
  - 10.1 National statistical system
  - 10.2 Major statistical agencies
    - 10.2.1 Central Bureau of Statistics and its role as a central statistical agency
    - 10.2.2 Ministries and other government agencies related to statistical activities
  - 10.3 Statistical functions of Nepal Rastra Bank
  - 10.4 Statistical functions of universities and Non-governmental organizations
  - 10.5 Existing Statistical act and regulation

11. **Miscellaneous**
  - 11.1 Environment statistics
  - 11.2 Tourism statistics
  - 11.3 Gender statistics
  - 11.4 Data services
  - 11.5 Databank
  - 11.6 Electronic dissemination
  - 11.7 Introductory GIS
  - 11.8 Spatial data, digital data
  - 11.9 Open data/Big data

Section D – 25 Marks

12. **Human Development and Poverty Statistics**
  - 12.1 Latest HD status and poverty situation of Nepal
  - 12.2 Sustainable Development Goals
  - 12.3 Major sources of poverty statistics
  - 12.4 Poverty measurement practices in Nepal
  - 12.5 Nepal Living Standards Survey (NLSS)
  - 12.6 Multidimensional Poverty Index (MPI)
  - 12.7 Nepal Demographic Health Survey (NDHS)
  - 12.8 Small Area Estimation

13. **Social Statistics**
  - 13.1 Major sources of social statistics
  - 13.2 Health Indicators
  - 13.3 GER, NER, and other educational statistics

प्रदेश लोक सेवा आयोग

नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क सेवा, तथ्याङ्क समूह, अधिकृतस्तर सातौँ तहको खुला तथा आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम एवम् परीक्षा प्रणाली योजना

14. Labor and Employment

- 14.1 Labor force, employment, underemployment, unemployment
- 14.2 Major sources of labour and employment statistics
- 14.3 Nepal Labour Force Surveys
- 14.4 International Standard Industrial Classification (ISIC), International Standard Occupational Classification (ISOC), Nepal Standard Occupational Classification (NSOC)
- 14.5 Child labour

15. Population Statistics of Nepal

- 15.1 Major sources of population data
- 15.2 Population censuses of Nepal
- 15.3 Composition and distribution of population
- 15.4 Fertility, Mortality, Migration
- 15.5 Population growth and population projection

द्वितीय पत्रको पाठ्यक्रमलाई ४ वटा खण्ड/एकाइमा विभाजन गरिएका छन्, ४ वटा खण्ड/एकाइको लागि ४ वटा उत्तरपुस्तिकाहरू दिइनेछ र परिक्षार्थीले प्रत्येक खण्ड/एकाइका प्रश्नहरूका उत्तर सोही खण्ड/एकाइको उत्तरपुस्तिकामा लेख्नु पर्नेछ । यसपत्रको पाठ्यक्रमका खण्ड/एकाइहरूबाट सोधिने प्रश्नहरूको सङ्ख्या यथासम्भव निम्नानुसार हुनेछः

द्वितीय पत्रको खण्ड	A	B	C	D	जम्मा प्रश्न सङ्ख्या
अङ्कभार	२५	२५	२५	२५	
छोटो उत्तर प्रश्न	१	१	१	१	४
लामा उत्तर प्रश्न	२	२	२	२	८
जम्मा प्रश्न सङ्ख्या	३	३	३	३	१२

प्रदेश लोक सेवा आयोग
नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क सेवा, तथ्याङ्क समूह, अधिकृतस्तर सातौँ तहको खुला तथा आन्तरिक
प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम एवम् परीक्षा प्रणाली योजना

विषय:-कम्प्युटर सीप परीक्षण (Computer Skill Test)

Contents

1. Windows basic

- Introduction to Graphical User Interface
- Starting and shutting down Windows
- Basic Windows elements - Desktop, Taskbar, My Computer, Recycle Bin, etc.
- Concept of files and folders
- Searching files and folders

2. Word processing

- Creating, saving and opening documents
- Typing in Devanagari and English
- Text formatting (font, size, color, underline, italic, bold, etc) and paragraph formatting (alignment, indentation, spacing)
- Inserting header, footer, page number
- Page setting (margin, page size, orientation), previewing and printing of documents

प्रयोगात्मक परीक्षा योजना (Practical Examination Scheme)

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	विषयवस्तु शिर्षक	प्रश्न सङ्ख्या X अङ्क	समय
कम्प्युटर सीप परीक्षण (Computer Skill Test)	१०	(Practical)	Devanagari Typing	१ प्रश्न X २.५ अङ्क	५ मिनेट
			English Typing	१ प्रश्न X २.५ अङ्क	५ मिनेट
			Windows basic and Word processing	१ प्रश्न X ५ अङ्क	५ मिनेट

प्रदेश लोक सेवा आयोग
नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क सेवा, तथ्याङ्क समूह, अधिकृतस्तर सातौँ तहको खुला तथा आन्तरिक
प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम एवम् परीक्षा प्रणाली योजना

अंग्रेजी वा देवनागरी **Typing Skill Test** का लागि निर्देशन:-

1. देवनागरी Typing Skill Test का लागि १५० शब्दहरूका एउटा Text दिइनेछ र देहाय अनुसार अंक प्रदान गरिनेछ:-

शुद्ध शब्द प्रति मिनेट (Correct Words/Minute)	पाउन अंक
५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	० अंक
५ वा सा भन्दा बढी र ७.५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	०.५० अंक
७.५ वा सा भन्दा बढी र १० भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	०.७५ अंक
१० वा सा भन्दा बढी र १२.५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	१.०० अंक
१२.५ वा सा भन्दा बढी र १५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	१.२५ अंक
१५ वा सा भन्दा बढी र १७.५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	१.५० अंक
१७.५ वा सा भन्दा बढी र २० भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	१.७५ अंक
२० वा सा भन्दा बढी र २२.५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	२.०० अंक
२२.५ वा सोभन्दा बढी र २५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	२.२५ अंक
२५ वा सा भन्दा बढी शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	२.५० अंक

2. English Typing Skill Test का लागि २०० शब्दहरूका एउटा Text दिइनेछ र देहाय अनुसार अंक प्रदान गरिनेछ:-

शुद्ध शब्द प्रति मिनेट (Correct Words/Minute)	पाउन अंक
६ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	० अंक
६ वा सा भन्दा बढी र ९ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	०.५० अंक
९ वा सा भन्दा बढी र १२ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	०.७५ अंक
१२ वा सा भन्दा बढी र १५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	१.०० अंक
१५ वा सा भन्दा बढी र १८ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	१.२५ अंक
१८ वा सा भन्दा बढी र २१ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	१.५० अंक
२१ वा सा भन्दा बढी र २४ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	१.७५ अंक
२४ वा सो भन्दा बढी र २७ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	२.०० अंक
२७ वा सोभन्दा बढी र ३० भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	२.२५ अंक
३० वा सा भन्दा बढी शुद्ध शब्द प्रति मिनेट बापत	२.५० अंक

3. अंग्रेजी वा देवनागरी Typing मा दिइएका Text लाइ आधार मानी टाइप गरेका Text सँग भिडाई चेक गरिनेछ । दिइएका अंग्रेजी वा देवनागरी Text मा उल्लेखित स्थान बमोजिम परीक्षार्थीहरूले आफनो Text मा Punctuation टाइप नगरेका पाइएमा त्यसको शब्दमा गणना गरिने छैन । तत्पश्चात निम्न Formula प्रयोग गरी शुद्ध शब्द प्रति मिनेट(Correct words/minute) निकालिनेछ ।

Formula:

$$\text{शुद्ध शब्द प्रति मिनेट (Correct words/minute)} = \frac{\text{(Total words typed - Wrong words)}}{5}$$

प्रदेश लोक सेवा आयोग

नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क सेवा, तथ्याङ्क समूह, अधिकृतस्तर सातौँ तहको खुला तथा आन्तरिक
प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम एवम् परीक्षा प्रणाली योजना

प्रथम चरणको लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र लिइने कम्प्युटर प्रविधिको प्रयोगात्मक सीप
परीक्षण (Computer Technology Practical Skill Test)

यस प्रयोजनका लागि गरिने कम्प्युटर प्रविधिको प्रयोगात्मक सीप परीक्षण (Computer Technology Skill Test) को
पूर्णाङ्क १० र समय २० मिनेट अवधिको हुनेछ जसमा कम्प्युटरको सीप, सूचना प्रविधिसम्बन्धी आधारभूत कुराहरूको
सामान्य सीप तथा अङ्ग्रेजी र नेपाली टाइपिङको प्रयोगात्मक सीप परीक्षण हुनेछ।

यस परीक्षणमा मूल्याङ्कनका लागि देहाय अनुसारका ३ जना भन्दा बढीको समिति रहनेछः

आयोगका सदस्य — अध्यक्ष

आयोगका सदस्य — सदस्य

दक्ष/विज्ञ (२ जना) — सदस्य

प्रदेश लोक सेवा आयोग
नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क सेवा, तथ्याङ्क समूह, अधिकृतस्तर सातौं तहको खुला तथा आन्तरिक
प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम एवम् परीक्षा प्रणाली योजना

प्रथम चरणको लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र
लिइने सामूहिक परीक्षण (Group Test) का लागि

सामूहिक छलफल (Group Discussion)

यस प्रयोजनका लागि गरिने परीक्षणको पूर्णाङ्क २० र समय ३० मिनेट अवधिको हुनेछ जुन नेताविहीन सामूहिक छलफल (Leaderless Group Discussion) का रूपमा अवलम्बन गरिने छ । दिइएका प्रश्न वा Topic का विषयमा पालैपालोसँग निर्दिष्ट समयभित्र समूहबीच छलफल गरी प्रत्येक उम्मेदवारले व्यक्तिगत प्रस्तुति (Individual Presentation) गर्नु पर्नेछ । यस परीक्षणमा मूल्याङ्कनका लागि देहाय अनुसारको समिति रहनेछः

आयोगका सदस्य — अध्यक्ष
आयोगका सदस्य — सदस्य
मनोविज्ञ — सदस्य
दक्ष/विज्ञ (१ जना) — सदस्य

सामूहिक छलफलमा दिइने नमुना प्रश्न वा Topic:

उदाहरणका लागि — ऊर्जा सङ्कट, गरिबी निवारण, स्वास्थ्य बीमा, खाद्य सुरक्षा, प्रतिभा पलायन जस्ता Topics मध्ये कुनै एक Topic मात्र दिइनेछ।